

Kas ir fiskālais pārstāvis, un kāpēc tas nestrādā?

Lidija Dārziņa, LV.LV
5. aprīlis (2011)
SKAIDROJUMI

Pievienotās vērtības nodokļa likums kopš šā gada 1. janvāra ārzemniekiem atļauj noligt palīgu nodokļa lietu kārtošana - fiskālo pārstāvi. Likuma grozījumi ieviesti ar domu vienkāršot eksporta importa procesu, lai pieaugtu nodokļu ieņēmumi. Šādu iespēju paredzot, tika lēsts, ka varētu rasties ap pussimta fiskālo pārstāvju. Saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta (VID) informāciju PVN reģistrā kā fiskālais maksātājs pieteicies viens. Loģistikas asociācijā uzskata – valsts fiskālā pārstāvja institūtam uzstāda pārmerīgas finansiālas prasības.

Ar likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" 2010. gada 2. decembra grozījumiem tā 26. pants (Reģistrācija Valsts ieņēmumu dienesta ar pievienotās vērtības nodokli apliekamo personu reģistrā) papildināts, nosakot: ja citas dalībvalsts apliekamā persona vai Eiropas Savienības teritorijā neregistrēta persona ieceļ fiskālo pārstāvi Latvijā, tai nav jāreģistrējas ar PVN apliekamo personu reģistrā. Likums papildināts ar vēl vairākām normām. Fiskālo pārstāvju darbību reglamentē arī Ministru kabineta 2006. gada 14. novembra noteikumi Nr. 933 "Likuma "Par pievienotās vērtības nodokli" normu piemērošanas kārtība".

Pagaidām pieteicies viens

Līdz 4. aprīlim VID ir reģistrēts viens juridiskās personas fiskālais pārstāvis, informēja **VID Sabiedrisko attiecību daļa**, piebilstot, ka nodokļu administrācijas rīcībā nav informācijas par to, kuras valsts uzņēmumu/uzņēmumus tas pārstāv.

Reģistrējot fiskālo pārstāvi, jānorāda gan juridiskās vai fiziskās personas dati, gan arī - kāds galvojums tiek pievienots iesniegumam, kas ir apliecinājums no bankas vai apdrošināšanas sabiedrības, ka attiecīgā institūcija sniegs fiskālā pārstāvja darbībai nepieciešamo galvojumu iespējamā nodokļa parāda segšanai.

Saskaņā ar likumu fiskālais pārstāvis ir apliekamā persona, kas var pārstāvēt citas dalībvalsts apliekamo personu vai ES teritorijā neregistrētu personu (tas ir, personu, kas ir reģistrēta ārpus ES) darījumos, kas ir saistīti ar preču eksportu no Eiropas Savienības un preču importu Eiropas Savienībā. Citas dalībvalsts apliekamā persona vai ES teritorijā neregistrēta persona var iecelt fiskālo pārstāvi šādos darījumos:

- izlaižot preces brīvam apgrozījumam ar turpmāku šo preču piegādi citas dalībvalsts apliekamajai personai;
- izlaižot preces brīvam apgrozījumam ar turpmāku šo preču piegādi iekšzemē;
- preču saņemšanai iekšzemē, ja šīs preces saņemtas ar nolūku tās eksportēt tālāk un novietotas muitas noliktavā vai akcīzes preču noliktavā, un šo preču tālākai eksportēšanai;
- preču iegādei Eiropas Savienības teritorijā, ja šīs preces iegādātas ar nolūku tās eksportēt tālāk un novietotas muitas noliktavā vai akcīzes preču noliktavā, un šo preču tālākai eksportēšanai.

Fiskālā pārstāvja iecelšana iepriekš minēto darījumu veikšanai dod citas dalībvalsts apliekamai personai vai ES teritorijā neregistrētai personai tiesības neregistrēties VID ar pievienotās vērtības nodokli apliekamo personu reģistrā.

Fiskālajam pārstāvim ir tiesības piemērot īpašo PVN režīmu preču importa darījumos. Turklāt fiskālajam pārstāvim ir tiesības piemērot pievienotās vērtības nodokļa 0 procentu likmi preču iegādei ES teritorijā, ja preces ir piegādātas fiskālajam pārstāvim ar nolūku tās eksportēt un ir novietotas muitas noliktavā vai akcīzes preču noliktavā. Latvijas apliekamām personām, nosūtot fiskālajam pārstāvim preces, kas ir paredzētas tālākai eksportēšanai, un novietojot šīs preces muitas noliktavā vai akcīzes preču noliktavā, ir tiesības piemērot šādām preču piegādēm PVN 0 procentu likmi. Tādējādi fiskālā pārstāvja iecelšana ļauj citu valstu personām atvieglot nodokļu formalitāšu izpildi, kā arī neiesaldēt naudas līdzekļus, veicot nodokļu maksājumus, uzsver VID.

"Spānijā, Nīderlandē, Vācijā ir fiskālā pārstāvja institūts, kurā darbības ir nodalītas un caurskatāmas."

Fiskālais pārstāvis ir arī atbildīgs par PVN saistībām, kas rodas tās pārstāvētās personas darījumu rezultātā, kā arī par dokumentu uzrādīšanu saistībā ar šiem darījumiem.

Lai apliekamā persona varētu darboties kā fiskālais pārstāvis, tai ir jāreģistrējas Valsts ieņēmumu dienesta ar pievienotās vērtības nodokli apliekamo personu reģistrā kā fiskālajam pārstāvim. Tas nozīmē, ka šai apliekamai personai tiks piešķirts atsevišķs fiskālā pārstāvja reģistrācijas numurs.

Likumā "Par pievienotās vērtības nodokli" (2. panta 1.3 daļā) ir noteiktas prasības apliekamai personai, kas varētu būt reģistrēta Valsts ieņēmumu dienesta ar pievienotās vērtības nodokli apliekamo personu reģistrā kā fiskālais pārstāvis (piemēram, šai personai nevar būt nodokļu parādi).

Fiskālais pārstāvis var pārstāvēt konkrētu citas dalībvalsts apliekamo personu vai Eiropas Savienības teritorijā neregistrētu personu uz rakstveida līguma pamata, skaidro VID.

Starp likumā paredzētajiem nosacījumiem, kas jāizpilda fiskālajam pārstāvim, reģistrējoties VID PVN reģistrā, ir arī finansiāli apgrūtinājumi, proti, attiecīgā apliekamā persona iesniedz kādu no šādiem apliecinājumiem iespējamā nodokļa parāda segšanai:

- bankas izsniegtu apliecinājumu tam, ka fiskālā pārstāvja darbībai ir izveidots naudas līdzekļu uzkrājums depozīta kontā iespējamā nodokļa parāda segšanai; šis uzkrājums fiskālā pārstāvja reģistrācijas dienā ir 10 000 latu apmērā un fiskālā pārstāvja darbības laikā - vismaz 20 procentu apmērā no fiskālā pārstāvja iepriekšējo triju taksācijas periodu nodokļa deklarācijās uzrādītās vidējās apliekamo darījumu kopējās vērtības, bet ne mazāks par 10 000 latiem. Fiskālais pārstāvis pēc katra taksācijas perioda beigām pārlicinās un nodrošina, ka uzkrātā summa atbilst šā apakšpunkta nosacījumiem;
- bankas vai apdrošināšanas sabiedrības izsniegtu apliecinājumu tam, ka attiecīgā institūcija sniegs fiskālā pārstāvja darbībai nepieciešamo galvojumu iespējamā nodokļa parāda segšanai, ne mazāku par 200 000 latiem.

Nodokļu konsultants: atbildība jāuztver nopietni

Fiskālais pārstāvis atbild par PVN nomaksu, un tā ir liela atbildība. Tā kā šis institūts ir jaunums Latvijā, nopietni jādomā gan par līgumu sastādīšanu, gan par kompensēšanas mehānismiem (kā no saviem klientiem visas summas iegūs), gan civiltiesisko apdrošināšanu un citām lietām, ko iekļaut līgumā, seminārā par PVN likuma grozījumiem uzsvēra zvērinātu advokātu biroja "Sorainen" partneris **Jānis Taukačs**. Viņš arī salīdzināja, ka ES PVN direktīvas 204. pantā, uz kuru balstās fiskālā pārstāvja institūts, pateikts, ka atbildība fiskālajam pārstāvim ir solidāra ar klientu. Latvijas gadījumā viss ir uzlikts uz fiskālo pārstāvi Latvijā.

Optimisms un vilšanās

Likuma grozījumu pieņemšanas laikā tika minētas Latvijas Loģistikas asociācijas aplēses, ka likuma ieviešanas posmā

fiskālo pārstāvju skaits varētu būt 50. Ar laiku tas varētu mainīties.

"Pieņemtie jauninājumi ļaus palielināt biznesa iespējas pierobežu zonās ar trešajām valstīm: pieaugs pieprasījums pēc kravu apkalpošanas pakalpojumiem, radīsies nepieciešamība pēc biroju un noliktavu telpām, kā arī tiks izveidotas jaunas darbavietas," pēc PVN likuma grozījumu pieņemšanas sagaidāmos pozitīvos ieguvumus prognozēja Saeimas Budžeta un finanšu (nodokļu) komisijas priekšsēdētājs **Jānis Reirs** ("Vienotība"), piebilstot, "neskatoties uz to, ka grozījumu pieņemšanas rezultātā nav plānots pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumu palielinājums, izmaiņas veicinās uzņēmumu ienākumu nodokļa un iedzīvotāju ienākuma nodokļa ienākumus, palielināsies arī sociālo iemaksu apmērs".

Arī VID norāda: fiskālā pārstāvja institūta ieviešanas Latvijā mērķis ir atvieglot nodokļu procedūras ārējā tirdzniecībā un tādējādi stimulēt ekonomikas attīstību. Finanšu ministrija likuma grozījumu ietekmes novērtējumā uzsvērusi, ka šī iespēja palīdzēs veicināt kravu plūsmas palielināšanu caur Latviju.

Jau likuma jauninājumu gaidīšanas režīmā tranzīta darījumu speciālisti bija noskaņoti optimistiski, pat tik, ka prognozēja: plānotie PVN likuma grozījumi par fiskālā pārstāvja institūcijas izveidošanu Latvijā dos iespēju Latvijā izveidot pasaules nozaru loģistikas centrus. Nereti fiskālā pārstāvja institūta izveidošana saistīta ar birokrātisko šķēršļu samazināšanas cerībām.

Likuma grozījumu sagatavošanas procesā, kā liecina dokumenta apspriešana, nav ņemts vērā loģistikas nozares priekšlikums noteikt, ja persona, kura vēlas darboties kā fiskālais pārstāvis, jau ir iesniegusi galvojumu muitas, PVN un akcīzes nodokļu parādu samaksai, tad tai nav nepieciešams sniegt galvojumu PVN jomā fiskālā pārstāvja darbībai. Finanšu ministrija uzskatīja, ka jau sniegtais galvojums paredzēts citiem mērķiem un nesegs iespējamo PVN parādu, kas varētu veidoties fiskālā pārstāvja darbības rezultātā.

"VID būtu jācenšas, lai fiskālais pārstāvis tiktu izraudzīts, bet tiek darīts viss, lai tas nenotiktu."

Latvijas Loģistikas asociācijas valdes priekšsēdētājs **Aivars Tauriņš**, uz LV.LV vaicāto, kāpēc netiek izmantota likumā dotā iespēja, vai arī varbūt fiskālā pārstāvja institūts ir tik specifisks, ka nav izdevīgs pat par tranzīta zemi dēvētajā Latvijā, vērtējumos par izveidojušos situāciju ir kritisks. Arī pašreiz jebkurš uzņēmums var darboties kā fiskālais pārstāvis, reģistrējot nerezidenta darbības uz sava PVN reģistrācijas numuru. Taču tādējādi parādās uzņēmumi, kuru apgrozījums ir neadekvāti liels pret biznesu. Un tas var beigties ar iekļūšanu PVN parādniekos. Ja viss salikts "vienā maisā", VID nespēj to nokontrolēt. Spānijā, Nīderlandē, Vācijā ir fiskālā pārstāvja institūts, kurā darbības ir nodalītas un caurskatāmas.

"Tā ir papildu iespēja - darboties ar fiskālā pārstāvja reģistrācijas numuru. Taču tādā gadījumā, pirmkārt, PVN deklarācija kā fiskālajam pārstāvim būs detalizētāka, būs daudz lielāka birokrātija. Tas ir pirmais šāviens mugurā," nosacījumus tēlaini klasificē A. Tauriņš. "Otrkārt, ja gribat darboties kā fiskālais pārstāvis, prasība ir - nolieciet bankā depozītu, 20 procentus no apgrozījuma - jāērķinās ar 200-300 tūkstoš latiem, vai uzrādiet 200 000 latu galvojuma vēstuli. Par ko te brīnīties, ka fiskālā pārstāvja darbībai neviens nepiesakās? Taču, ja jūs esat nerezidents, jums dažu dienu laikā izsniegs PVN reģistrācijas numuru un neprasis galvojumu. Mēs gribam, lai viss ir caurspīdīgāk."

No kontrolēšanas viedokļa Valsts ieņēmumu dienestam fiskālais pārstāvis ir labāks, jo tas ir vietējais uzņēmējs. Ja fiskālais pārstāvis pārstāv, piemēram, 10 nerezidentus tā administrācijai vajadzētu būt profesionālai, Latvijas nodokļu prasības zinošai. Taču kāpēc lai klienti izvēlētos fiskālo pārstāvi, kuram pakalpojuma izmaksas palielina šādi likuma nosacījumi? Ierēdņi labi domājuši, bet mēs dzīvojam brīva tirgus apstākļos, tāpēc galvojuma nauda un papildu izmaksas padara nekonkurētspējīgus."

"VID būtu jācenšas, lai fiskālais pārstāvis tiktu izraudzīts, bet tiek darīts viss, lai tas nenotiktu."

Pajautājiet VID, kas jāizdara ofšoru kompānijai, lai reģistrētos kā PVN maksātājs. Un kā tas būs fiskālā pārstāvja gadījumā?" uz acīmredzamo pretrunu retoriski norāda nozares pārstāvis.